

"БРАЗДА"
анимационен филм на Найден Николов

РЕЖИСЬОРСКИ БЕЛЕЖКИ

Първоначалният импулс за създаването на филма „Бразда“ възниква след препрочитане на българската народна приказка „Силян щърка“. Сюрреалистичната образност на пространството и характерите завладява въображението на автора. Той не си поставя за цел да екранизира историята и изоставя фолклорната мъдрост на оригинала, позволявайки на образите да се самоорганизират и да самопородят една нова история.

„Бразда“ протагонистът е дете – символ на ставащия дух. Отначало той е изцяло потопен в една делнично самопонятна изтълкуваност на света и е обзет от делнично погрижваното. Това негово състояние на делнично доверяване и самозабрава е изобразено в оранта на нивата. При първата си среща със своето щъркелово отражение героят не напуска доквичното състояние на нерелективирани убеждения – той не разпознава в огледалния образ своето собствено друго, за да се издигне до саморефлексията на духа. Вместо това той хвърля щъркеловото си отражение в огъня на домашната пещ, за да неутрализира заплахата за просъществуването си в своя едноизмерен делничен модус и същевременно да подхрани голото си живеене по-нататък. Героят скрива човекоподобното хвърчило, носено от огледалния му образ, зад гърба си – това означава още веднъж, че неговото Себе-си остава неосъзнато, че той не се впуска в измерението на екстатичното, където единствено може да се осъществи като себе-си.

Но самозабравеното делнично просъществуване не е автентично и героят изпитва копнеж-носталгия по екстатичната си същност, която може да бъде изтласкана, но не и унищожена. При повторната си среща със своето удвоено себе-отражение той успява да използва тялото на щъркела, за да напусне топоса на нивата-оран и да „отлети“ към висините на свободните духове. С други думи, той поема една екзистенциална възможност, която отвежда отвъд възпроизвеждащите статуквото възможности-рецепти на делника. В тази перспектива героят не лишава другото от неговата другост, оставяйки по такъв начин в състояние на обзетост и самозабрава. Напротив, в нея той се сблъсква със своето алтер-его – щъркелчето с човекоподобното хвърчило на гърба си. Двете огледални съзнания влизат в борба за признание, през чиято перипетия трябва да минат, за да се осъществят като единно самосъзнание.

Старецът-деспот е образ, представящ традиционната (фолклорната) мъдрост, която артикулира и съхранява общосподелената и самоочевидна делнична изтълкуваност на света. Той е Се-то, типичният всекидневен деец на една общност, който със сведена глава, т.е. доверчиво и самозабравено, но авторитарно, т.е. недопускащо другото и екстатичното, обработва нивата, т.е. погрижва се за своето голо устояване. Със своя бич антагонистът мигновено раздвоява (дуализира) духа, свободното самосъзнание и по този начин го умъртвява.

При „потъването“ си в щъркеловото тяло на детето старецът тутакси се трансформира в плътска храна (жаба), от която Детето-Щъркел, сложило очилата на самопознанието, т.е. издигнало се до духа, вече няма нужда. Смишълът на тази трансформация е, че духът не е противопоставен на природата (материята) така, както тя на него – по един унищожителен начин, а я превъзмогва, запазвайки я като по-нисш момент, като своя околна среда. От друга страна, физическата осакатеност на себеосъзналото се дете-дух намеква за това, че макар и да не отрича абсолютно природно-непосредственото, духът, бидейки трансцендиращ го, все пак е суверенно независим от неговите закони. Щъркелите са символ на изначалното измерение на възможното, екстатичното, свободното, спрямо което делничното просъществуване се явява произведен и паразитиращ модус. Изглежда така, сякаш многобройното ято, населяващо небесата, се храни грабителски от нивата на линейната (едноизмерната и устояваща) мъдрост, но същност е точно обратното.

Автентичните екзистенциални въз-можности обаче никога не са достъпни в чист вид, а само като съдържащи се във винаги вече изтласкалите ги рецептурни възможности на делника. Първите възможности се разкриват с удържането на вторите именно като възможности, т.е. не като само-все-още-недействителността на нещо вече предопределено, а като открити перспективи на риск и приключение. Ето защо възможността, поета от момчето, представлява жертва, дадена от небесното ято – младия, т.е. потенциалния дух, недialeктически раздвоен от разсъдъчната логика на самозабравено-деспотичния делничен бич.

Тъй като небето е измерението на чистата, несъществуваща сама по себе си потенциалност, осъществилото се като дух Дете-Щъркел не отлита, а остава под сянката на дървото, което е неговият истински, недосегнат от делника дом. Нивата-оран метаморфозира в един неделничен свят на свобода и творчески възможности.

Драматургията на „Бразда“ е нелинейна – пространството е условно, а времето е привидно. Имаме само един герой – ставащия дух – в различни статуси. Имаме само една „случка“ – самоосъзнаването на героя като свободен дух, което е процес, случващо се извън сукцесивното време (времето като континуална последователност).

Референции:

Д. Агамбен. "Homo sacer: суверенната власт и оголеният живот"

Ф. Ницше. "Тъй рече Заратустра"

М. Хайдегер. "Битие и време"

Г. Хегел. "Феноменология на духа"